

Marking Scheme
Strictly Confidential
(For Internal and Restricted use only)
Secondary School Examination, 2026 (2nd Board Examination)
SUBJECT NAME : Telugu
(Q.P. CODE / Set No. 007/11)

General Instructions: -

1	You are aware that evaluation is the most important process in the actual and correct assessment of the candidates. A small mistake in evaluation may lead to serious problems which may affect the future of the candidates, education system and teaching profession. To avoid mistakes, it is requested that before starting evaluation, you must read and understand the spot evaluation guidelines carefully.
2	“Evaluation policy is a confidential policy as it is related to the confidentiality of the examinations conducted, evaluation done and several other aspects. Its leakage to public in any manner could lead to derailment of the examination system and affect the life and future of millions of candidates. Sharing this policy/document to anyone, publishing in any magazine and printing in Newspaper/Website, etc. may invite action under various rules of the Board and IPC.”
3	Evaluation is to be done as per instructions provided in the Marking Scheme. It should not be done according to one’s own interpretation or any other consideration. Marking Scheme should be strictly adhered to and religiously followed. However, while evaluating, answers which are based on latest information or knowledge and/or are innovative, they may be assessed for their correctness otherwise and due marks be awarded to them. In Class-X, while evaluating two competency-based questions, please try to understand given answer and even if reply is not from marking scheme but correct competency is enumerated by the candidate, due marks should be awarded.
4	The Marking scheme carries only suggested value points for the answers. These are in the nature of Guidelines only and do not constitute the complete answer. The students can have their own expression and if the expression is correct, the due marks should be awarded accordingly.
5	The Head-Examiner must go through the first five answer books evaluated by each evaluator on the first day, to ensure that evaluation has been carried out as per the instructions given in the Marking Scheme. If there is any variation, the same should be zero after deliberation and discussion. The remaining answer books meant for evaluation shall be given only after ensuring that there is no significant variation in the marking of individual evaluators.
6	Evaluators will mark (✓) wherever answer is correct. For wrong answer CROSS ‘X’ be marked. Evaluators will not put right (✓) while evaluating which gives an impression that answer is correct and no marks are awarded. This is most common mistake which evaluators are committing.
7	If a question has parts, please award marks on the right-hand side for each part. Marks awarded for different parts of the question should then be totaled up and written in the left-hand margin and encircled. This may be followed strictly.
8	If a question does not have any parts, marks must be awarded in the left-hand margin and encircled. This may also be followed strictly.
9	If a student has attempted an extra question, answer of the question deserving more marks should be retained and the other answer scored out with a note “Extra Question” .
10	No marks to be deducted for the cumulative effect of an error. It should be penalized only once.

11	A full scale of marks _____ (example 0 to 80/70/60/50/40/30 marks as given in Question Paper) has to be used. Please do not hesitate to award full marks if the answer deserves it.
12	Every examiner has to necessarily do evaluation work for full working hours i.e., 8 hours every day and evaluate 20 answer books per day in main subjects and 25 answer books per day in other subjects (Details are given in Spot Guidelines). This is in view of the reduced syllabus and number of questions in question paper.
13	Ensure that you do not make the following common types of errors committed by the Examiner in the past :- • Leaving answer or part thereof unassessed in an answer book. • Giving more marks for an answer than assigned to it. • Wrong totaling of marks awarded on an answer. • Wrong transfer of marks from the inside pages of the answer book to the title page. • Wrong question wise totaling on the title page. • Wrong totaling of marks of the two columns on the title page. • Wrong grand total. • Marks in words and figures not tallying/not same. • Wrong transfer of marks from the answer book to online award list. • Answers marked as correct, but marks not awarded. (Ensure that the right tick mark is correctly and clearly indicated. It should merely be a line. Same is with the X for incorrect answer.) • Half or a part of answer marked correct and the rest as wrong, but no marks awarded.
14	While evaluating the answer books if the answer is found to be totally incorrect, it should be marked as cross (X) and awarded zero (0) Marks.
15	Any unassessed portion, non-carrying over of marks to the title page, or totaling error detected by the candidate shall damage the prestige of all the personnel engaged in the evaluation work as also of the Board. Hence, in order to uphold the prestige of all concerned, it is again reiterated that the instructions be followed meticulously and judiciously.
16	The Examiners should acquaint themselves with the guidelines given in the “ Guidelines for Spot Evaluation ” before starting the actual evaluation.
17	Every Examiner shall also ensure that all the answers are evaluated, marks carried over to the title page, correctly totaled and written in figures and words.
18	The candidates are entitled to obtain photocopy of the Answer Book on request on payment of the prescribed processing fee. All Examiners/Additional Head Examiners/Head Examiners are once again reminded that they must ensure that evaluation is carried out strictly as per value points for each answer as given in the Marking Scheme.
19	If a candidate attempts both alternatives/options in a question where only one option/alternative is required to be attempted, the Evaluator shall award marks in both the options. The system will take the higher of two scores and disregard the other response.
20	In a question having two options/alternatives, if a candidate has attempted only one, then the evaluator shall mark “NA” (Not attempted) against the option that has not been attempted by the candidate.

MARKING SCHEME
TELUGU (Subject Code-007)
(PAPER CODE : 11) (M11007)

Q.No.	EXPECTED OUTCOMES/VALUE POINTS	Marks
	విభాగం - 'ఎ' (SECTION - A)	
1.	క్రింది గద్యాంశాలను చదివి, ఒకదానికి కింద ఇవ్వబడిన ప్రశ్నలకు సరైన జవాబులను గుర్తించి, రాయండి. (i) C - క్షాత్రం (iii) A - ఖాండిక్షుడు (v) C - గుండెకాయ (ii) B - ఆముక్తమాల్యద (iv) A - ఖాండిక్షుడు లేదా (OR) (i) A - డేవిడ్ హేర్ (ii) D - పైవన్నీ (iii) C - కులవ్యవస్థ (iv) B - బెంగాల్ (v) C - 1829, విలియం బెంటిన్	5x2=10
	విభాగం - 'బి' (SECTION - B)	
2.	క్రింది విషయాన్ని గురించి వివరిస్తూ మిత్రుడికి/మిత్రురాలికి లేఖ రాయండి. ఊరిపేరు, తేదీకి - ½ మార్కు, సంబోధనకు - ½ మార్కు, రెండు చిరునామాలకు - 1 మార్కు, విషయానికి - 3 మార్కులు.	1x5=5
3.	క్రింది వానిలో ఏదైనా ఒక అంశాన్ని గురించి సుమారు 200 పదాలకు మించకుండా వ్యాసం రాయండి. ఉపోద్ఘాతానికి - 2 మార్కులు, విషయానికి - 4 మార్కులు, ముగింపుకు - 2 మార్కులు.	1x8=8
	విభాగం - 'సి' (SECTION - C)	
4.	సంధులకు చెందిన క్రింది వానిలో నాలుగు ప్రశ్నలకు, సరైన జవాబులను గుర్తించి, రాయండి. (i) A - పుష్పాదేశ సంధి (iii) B - టుగాగమసంధి (v) C - గసడదవాదేశ సంధి (ii) A - పడు, పట్టె, పాటు మొదలైనవి (iv) C - అచ్చోట	4x1=4
5.	ఛందస్సుకు చెందిన క్రింది వానిలో నాలుగు ప్రశ్నలకు, సరైన జవాబులను గుర్తించి, రాయండి. (i) B - చంపకమాల (ii) B - న-జ-భ-జ-జ-జ-ర (iii) 'అమ్మా! మన్నుదినంగ నే శిశువునో! యాకొంటినో ? వెఱ్ఱినో? ఈ పద్యపాదంలో గల గురు, లఘువులను గుర్తించండి. C - UUUUUUUUUUUUUUUUUUUUU (iv) మత్తేభం వృత్త పద్యంలో ఆరవ గణంలో గల గురు, లఘువులు. C - IUU (v) ఉత్పలమాల వృత్త పద్యంలో పునరావృతం కాని గణాలు ఏవి ? D - న, వ	4x1=4

6.	సమాసాలకు చెందిన క్రింది వానిలో రెండు ప్రశ్నలకు, సరైన జవాబులను గుర్తించి, రాయండి. (i) B - ద్వీగు సమాసం (ii) C - రూపక సమాసం (iii) D - ద్వంద్వ సమాసం	2x1=2
7.	అలంకారాలకు చెందిన క్రింది వానిలో రెండు ప్రశ్నలకు, సరైన జవాబులను గుర్తించి, రాయండి. (i) A - అతిశయోక్తి అలంకారం (ii) B - ఉపమాలంకారం (iii) B - క్రమాలంకారం	2x1=2
8.	క్రింది జాతీయాలకు చెందిన ప్రశ్నలలో నాల్గింటికి సరైన జవాబులను గుర్తించి, రాయండి. (i) B - బుద్ధి తెచ్చుకొనుట (ii) C - చేతనైన సహాయం చేయడం (iii) C - ఎటువంటి బాధలు లేకపోవడం (iv) A - పొగరుగా ఉండుట (v) D - పిడుగు పడ్డట్లు	4x1=4
9.	క్రింది సామెతలకు చెందిన ప్రశ్నలలో రెండింటికి సరైన జవాబులను గుర్తించి, రాయండి. (i) C - నమ్మించి మోసం చేయడం (ii) B - బలహీనుల మీద చూపించే బల ప్రదర్శన (iii) B - శ్రమకొలదిఫలితం	2x1=2
10.	క్రింది పదాలలో రెండింటికి సరైన పర్యాయపదాలను ఎన్నుకొని రాయండి. (i) C - నేత్రం, నయనం (ii) A - వృక్షము, చెట్టు (iii) A - పుండరేకము, వ్యాఘ్రం	2x1=2
	విభాగం - 'డి' (SECTION - D)	
11.	క్రింది వానిలో ఒక ప్రశ్నకు, జవాబు రాయండి. (i) ఉపన్యాసం ఎప్పుడు రసాభాస అవుతుంది. Ans : తనకు ముందు మాట్లాడిన వారి ఉపన్యాసంలోని కొన్ని అభిప్రాయాలను ఖండించవలసి వచ్చినప్పుడు జాగ్రత్తగా ఖండించాలి. అదికూడా తప్పదనుకుంటేనే. అంతేకానీ ఆవక్త మీద ఈ వక్తకు ఏదో అక్కసు ఉందనీ, ఇది ఇలా వెళ్ళగక్కుతున్నాడనీ శ్రోతలు భావించేలా చెయ్యకూడదు. ఎందుకంటే ముందు మాట్లాడిన వక్త అభిమానులు శ్రోతలలో ఉండేవారు రెచ్చిపోతారు. దాని వలన ఆ సభ రసాభాస కావచ్చు.	1x2=2

	(ii) జీవని తనకు ఇష్టమైన అంశాల పట్ల ఎలా స్పందించేదో రాయండి. Ans : జీవనికి ఆకాశమంటే ఇష్టం. నీలిమబ్బు ఇష్టం. పక్షుల గుంపులంటే ఇష్టం. ఆకాశంవైపు చేతులు చాచి ఓ.... ఓ.... అంటూ పాటలు పాడేది. రోడ్డుపైన చిన్న అలికిడైనా బయటకు వచ్చి చూసేది. పొద్దుట కాన్వెంటు పిల్లలను చూసి, వాళ్ల అల్లరి చూసి ఆనందపడేది. ఏ... ఏ... ఏ... అంటూ అరిచేది. తన భాషలో వారికి శుభాకాంక్షలు చెప్పేది. సాయంకాలం ఆటలాడే పిల్లలను ఆసక్తిగా చూసేది. వారివైపు చేతులు వాపేది. ఆటలోని మాధుర్యాన్ని తనకు పంచమని అభ్యర్థనాపూర్వకంగా చూసేది.	
12.	క్రింది వానిలో ఒక ప్రశ్నకు, క్లుప్తంగా జవాబు రాయండి. (i) 'బతుకుగంప' పాఠ్యభాగ సారాంశాన్ని సంక్షిప్తంగా సొంతమాటల్లో రాయండి. Ans : ఎల్లమ్మ కష్టజీవి, తనకుటుంబ భారాన్నంతా ఎల్లమ్మేమోసేది. తనమంచితనంతో ఊళ్ళోవాళ్ళందరినీ ఆకట్టుకునేది. ఆ విధంగా రచయిత్రి యింటికి వస్తూండేది. ఎల్లమ్మ పండ్ల వ్యాపారం చేసేది. అవసరం ఉన్నా లేకపోయినా రచయిత్రి పండ్లు కొనేది. రచయిత్రి ఇంట్లో అప్పుడప్పుడు ఎల్లమ్మ పని చేస్తూండేది. అప్పుడప్పుడు రచయిత్రి ఇంట్లో భోజనం చేస్తూండేది. రచయిత్రితో తన కష్టసుఖాలను చెప్పుకునేది. ఆ విధంగా రచయిత్రి ఇంట్లో ఎల్లమ్మ కుటుంబ సభ్యురాలైంది. ఏటి వరదలో ఎవరో బిడ్డ కొట్టుకు వస్తే, ఆ బిడ్డను ఎల్లమ్మ సాకింది. దయార్థ్ర హృదయురాలు ఎల్లమ్మ. ఏనాడు సుఖమన్న మాట. ఆనందమన్న మాట తన దారిదావులకు రానివ్వని ఎల్లమ్మ బాధపడినట్లుగాని, వాటి గురించి ఆలోచించినట్లుగాని కనిపించలేదు. బ్రతుకు కొరకు గంపనెత్తుకుని వీధి వీధి తిరుగుతూ పండ్లను అమ్ముకుంటూ జీవనం సాగించింది. యాక్సిడెంట్ జరిగిన భర్తను, పిల్లలను పోషించుకొంటూ జీవిస్తున్న ఎల్లమ్మ ధన్యురాలైంది. (ii) వీర్రాజుగారి సృజనాత్మక శక్తిని గురించి రాయండి. Ans : శీలా వీర్రాజుగారు తన బాల్యం మళ్ళీ వస్తే బాగుండునని ఆశించారు. ఎందుకంటే తన బాల్యం అంతా అమాయకత్వంతో నిండి. స్నేహమాధుర్యాన్ని పంచుకొని అందంగా గడవడమే కాక, చిన్నతనం నుంచే చిత్రలేఖనం, కథలు వ్రాయడం వంటి సృజనాత్మక కళలపై అమితమైన ఆసక్తి ఉండేది. అందుకు ప్రత్యేక కారకులు రా మ్యూర్తిగారు, మిత్రులు మొదలైన వారైతే, పరోక్షంగా ఉరిప్రక్కనే ప్రవహించే గోదావరి, అందులో ఊగిసలాడుతూ కదిలే పడవలు, రంగురంగుల ఆకాశం, ఊరిచుట్టూ అల్లుకుపోయిన చెట్లూ చేయవా మొదలైన ప్రకృతి దృశ్యాలు పునాది వేశాయి. ఆయన తరచుగా చూసే దృశ్యాలను రామ్యూర్తిగారి ప్రేరణతో బొమ్మలుగా గీసిన పుడు ఆ సృజనాత్మక చిత్రకళను అందరూ మెచ్చుకున్నారు. అనంతర కాలంలో చక్కని సృజనాత్మక చిత్రకారునిగా నిలిచిపోయారు. ఇలా వీర్రాజుగారు తన సృజనాత్మకతను ఏ ఒక్క రంగానికి కి పరిమితం కాకుండా చిత్రలేఖన, సాహిత్య రంగాలలో సరిసమానంగా విస్తరించుకొని తన ప్రతిభను చాటారు.	1x4=4

13.	క్రింది వానిలో రెండింటికి సందర్భసహిత వ్యాఖ్యలు రాయండి. (i) మాట్లాడ గల శక్తి ప్రతిమానవుడికి ఉంది. ఆవాక్కుకు నేను సానపట్టాను. <u>పరిచయం</u> : ఈ వాక్యం వాసిరెడ్డి సీతాదేవి రచించిన సాహిత్య, సామాజిక-వ్యాస సంపుటి నుండి గ్రహింపబడిన 'ఉపన్యాస కళ' అను పాఠంలోనిది. <u>సందర్భం</u> : వక్తల గురించి, వక్తలత్వం గురించి వివరిస్తూ రచయిత్రి వివరిస్తున్న సందర్భంలో చర్చిల్ అన్న మాటను ఉటంకించిన వాక్యమిది. <u>భావం</u> : తన ఉపన్యాస కళను మెరుగుపరచుకొనే క్రమంలో చర్చిల్ తన మాటకు పదును పదును పెట్టుకొన్నాడని భావం. (ii) ఎంత అమాయకమైన రోజులవి. <u>పరిచయం</u> : ఈ వాక్యం శీలా వీరాజు చే రచింపబడిన వ్యాస సంపుటి కలానికి ఇటూ, అటూ 'నుండి గ్రహించబడిన చే జారిన బాల్యం' అనే పాఠంలోనిది. <u>సందర్భం</u> : రచయిత తన బాల్యం అయిపోయిందని అనుకొంటూ తన బాల్యపుతలచుకొంటూ తనలో తాననుకొనిన వాక్యమిది. <u>భావం</u> : బాల్యపురోజులు ఎటువంటి మాయలేనివికదా అని అర్థం. (iii) ఈ శుభాకాంక్షలు మీకే ఇది మీ విజయమే! <u>పరిచయం</u> : ఈ వాక్యం డా వి. చంద్రశేఖర రావు గారు రచించిన 'జీవని' కథల సంపుటి నుండి గ్రహింపబడిన 'జీవని' పాఠంలోనిది. <u>సందర్భం</u> : జీవని వేసిన 'అమ్మ' అనే పెయింటింగ్ కి సోవియట్ లాండ్ చిల్డ్రన్స్ పెయింటింగ్స్ అవార్డు వచ్చిందని పాఠశాల సిబ్బంది లలితకు చెబుతూ ఉన్న సందర్భంలో పలికిన వాక్యమిది. <u>భావం</u> : 'జీవని' చిత్రానికి వచ్చిన బహుమతి లలిత పడిన కష్టం వలన వచ్చినదేనని భావం. (iv) పుస్తకం చేత బడితే వేళ్ళకి ఆంటుకు పోవాలి. <u>పరిచయం</u> : ఈ వాక్యం గురజాడ అప్పారావు రచించిన "కన్యాశుల్కం" ద్వితీయాంకం మొదటి భాగం నుండి గ్రహించబడినది. <u>సందర్భం</u> : (వెంకటేశంకు ఇంగ్లీషు చదువు చెప్పించాలనే కోరికతో భర్త-అగ్నిహోలా త్రావధానులతో వెంకమ్మ పలికిన సందర్భంలోనిది). లేదా గిరీశం, అగ్నిహోలా త్రావధాన్లతో వెంకటేశం చదువును గురించి చెప్పున్న సందర్భంలోనిది. <u>భావం</u> : దండించడం వలన ఉపయోగంలేదనీ, పుస్తకాన్ని చదివితే ఇక ఆ విషయం వచ్చేవరకు వదలకుండా కంఠతా పెట్టాలని భావం.	2x3=6
-----	--	-------

14.	క్రింది పద్యాలలో ఒక దానికి ప్రతిపదార్థం రాయండి. (i) నీతి ప్రాథ విహారులైన - - - - - ధీరోత్తముల్. నీతి ప్రాథ విహారులు + ఐన = గొప్ప నీతిమంతులైన నిపుణుల్ = నేర్పరులు నిందింపనీ = తిట్టనీ మెచ్చనీ = పొగడనీ ఖ్యాతిన్ + చెందిన = కీర్తిని పొందిన సంపదల్ = ఐశ్వర్యాలు నిలువనీ = నిలబడనీ గాఢంబుగా = దట్టంగా (ఎక్కువగా) సాగనీ = పోనీ అప్పుడ = అప్పుడే ఘాతంబు = క్రిడును పొందనీ = కలగనీ ముగ + అంతంబునన్ = ముగము పూర్తయ్యేటప్పుడు నియతము + ఐ = తప్పనిది జరగడం (మరణం జరగడం) కానీ = అవ్వనీ ధీర + ఉత్తముల్ = ధైర్యంకలవారు (గొప్పవారు) నిత్యంబు = ఎల్లప్పుడూ నీతి శ్లాఘ్యపదము = నీతిచేతపొగడబడిన స్థితిని తప్పరు + కదా = విడిచిపెట్టరు కదా! లేదా (OR) (ii) నీతిందాన తలంచి - - - - - జుమీ మీదటన్. నీతిన్ = రాజనీతిని తానతలంచి = తానే ఆలోచించి చేయన్ = రాజ్యపాలనా పనులు చేసుకోవాలి పనిగానీ = ఆ పనులు అయినా కాకపోనీ = కాకపోయినా బలవ్రాత = సేనా సమూహం చేతను అర్థ = ధనం చేతను ఆధ్యతన్ = స్వతంత్రుడై ఉండుటచేత ఇబ్బంది లేదు నెమ్మిన్ + ఉండక = నెమ్మదిగా ఉండక (అలా ఉండకుండా) గుణ + అతీతున్ = గుణశూన్యుడగు బరున్ = మరొక పురుషుని మంత్రి + అంచున్ = మంత్రినిచేసి ప్రోవన్ = పదవినివ్వగా గుమ్మడికాయ + అంత + అగు = మోయలేని/భరించలేని అంత ముత్తంబు + ఐ = ముత్యమువలె మనంబు + ఏర్పన్ = మనోవ్యధసేయగా అట్లే = అదే విధంగా తాన్ = పరాధేనుడైన తాను (అనగా రాజు) అతని చేతిలో = ఆ గుణశూన్యుడైన మంత్రి చేతిలో మీదటన్ = వెనుకను బ్రతుకువాడే మౌన్ + సుమీ = అతడు చెప్పనట్లు విని జీవింపవలము సుమీ!	1x7=7
-----	--	-------

15.	క్రింది వానిలో ఒక ప్రశ్నకు, జవాబు రాయండి. (i) విద్యావంతులు ఎటువంటి గుణాలను కలిగి ఉంటారు ? Ans : పరాక్రమం వలన జన్మ సాఫల్యం కలుగుతుంది. శాంతం వల్ల ఆత్మజ్ఞానం కలుగుతుంది. ఆత్మాభిమానమే గొప్ప సంపద. తప్పు చేయడానికి సిగ్గుపడే బ్రతుకే అమరత్వాన్ని ఇస్తుంది. వినయంతో కూడిన మాట అన్నిటినీ, అందరినీ వశం చేస్తుంది. ఆచారమే గొప్ప బలం దానం చేయడం అంటే రేపటికి దాచుకోవడమే. మంచివారితో స్నేహం సౌఖ్యాన్ని ఇస్తుంది. అందుకే విద్యావంతులు పైన చెప్పిన గుణాలు అన్నీ కలిగి ఉంటారు. (ii) యుద్ధాలను నివారించడానికి, శాంతిని నెలకొల్పడానికి ఏంచేయాలి ? Ans : “గీతలు గీసుకున్నావ్ సరే కొలతలు వేసుకున్నావ్ సరే నీ హద్దుల్లో నువ్ ఉండటానికి మించిన ప్రపంచ శాంతి ఏముంది ?” అని ఓ కవి అన్నాడు. యుద్ధం ఎప్పుడు జరిగినా ప్రకృతితో పాటూ, మానవాళి, సమస్తలోకము నాశనం అయిపోతాయి. యుద్ధాలను నివారించడానికి, శాంతిని నెలకొల్పడానికి ఈ క్రింది విధానాలు పాటించాలి. 1) ప్రపంచదేశాలన్నీ ఒకదానితో ఒకటి సహకరించుకుంటూ, సమగ్రమైన అభివృద్ధికి మార్గాలు తీసుకోవాలి. 2) ప్రపంచదేశాలు శాంతి ఒడంబడికలు చేసుకొని, కబ్బితంగా పాటించాలి. 3) దేశాల మధ్య ఉన్న ఆర్థిక అసమానతలను పరిగణింపక సోదరులుగా భావించాలి. 4) చిన్నదేశమైనా, పెద్దదేశమైనా పొరుగుదేశం యొక్క ఆంతరంగిక విషయాల్లో జోక్యం చేసుకోరాదు. 5) అణు ఆయుధాల తయారీపై నియంత్రణ ఉండాలి. 6) అణ్వాయుధాల తయారీ, సరఫరా నిలిపి వేయాలి. 7) ఐక్య రాజ్య సమితి (U.N.O.) ఆదేశాలను, ఆశయాలను అన్ని దేశాలు పాటించాలి. 8) ప్రపంచ శాంతికి గొతమే బుద్ధుడు, మహాత్మాగాంధీ, నెల్సన్ మండేలా వంటి మహనీయులు చూపిన మార్గాలను అనుసరించాలి. 9) ఆయుధాల నియంత్రణ ఉండాలి. 10) శాంతియుత జీవన విధానాల పట్ల ప్రచారం కలిగించాలి. 11) పరస్పర సహకారం - ప్రగతికి సోపానమని తెలుసుకోవాలి. 12) అహింసాయుత జీవనశైలిని అలవరచుకోవాలి.	1x4=4

16.	క్రింది వానిలో రెండింటికి సందర్భసహిత వ్యాఖ్యలు రాయండి. (i) గురు జనములకు బ్రీతిజేసెద ననఘా! <u>పరిచయము</u> :- ఈ వాక్యం ఎఱ్ఱా పైగడ రచించిన భారతంలోని అరణ్యపర్వం 5వ ఆశ్వాసం నుండి గ్రహింపబడిన “ప్రత్యక్ష దైవాలు” అను పాఠంలోనిది. <u>సందర్భము</u> :- తల్లిదండ్రులను తప్పక సేవించి తరిస్తాను అని కొశికుడు, ధర్మవ్యాధునితో చెప్పిన సందర్భములోనిది. <u>భావము</u> :- ‘తల్లిదండ్రులను సేవించి తరిస్తాను’ అనేది పై వాక్యానికి భావం. (ii) పొరుగు వారికి పంచిపోవు తేనీగలు. <u>పరిచయము</u> :- ఈ వాక్యము మమ్మనూరుచిన వెంకటరెడ్డి రచించిన వీరిసమగ్ర సాహిత్యం నుండి గ్రహింపబడిన “ప్రకృతి సందేశం” అను పాఠంలోనిది. <u>సందర్భము</u> :- తేనెటీగలు కష్టపడి సంపాదించిన తేనెను మానవులకే పంచిపెడుతున్నాయని చెప్తూ వాటిని త్యాగజీవులని వివరిస్తూ కవి పలికిన సందర్భములోనిది ఈ వాక్యం. <u>భావం</u> :- తేనెటీగలు తాము తెచ్చిన తేనెను పొరుగు వారికి పంచుతున్నామని భావము. (iii) శరమాగి కాడవిడుచు వింటివాడువోలె <u>పరిచయం</u> :- ‘శ్రీకృష్ణదేవరాయలు’ చే రచింపబడిన ‘ఆముక్తమాల్యద’లోని చతుర్థాశ్వాసం నుండి గ్రహించబడిన ‘రాజధర్మం’ అనే పాఠంలోనిది. <u>సందర్భం</u> :- తప్పు చేసిన వాడిని వెంటనే దండించరాదు. పాలకుడు కోపాన్ని అదుపులో ఉంచుకుని సమయం చూసుకుని దోషిని శిక్షించాలి అని చెప్పిన సందర్భంలోనిది. <u>భావం</u> :- గురి కుదిరిందో లేదో చూసుకుని బాణమును విడుచు విలుకాని వలె, అనేది పై వాక్యానికి భావం. (iv) బిరుదర హాసాలను చెరి పేయడమే యుద్ధం. <u>కవిపరిచయం</u> :- ఈ వాక్యం నేతల ప్రతాప్ కుమార్ రచించిన ‘సమతా వసంత గానం’ అనే కవితా సంపుటి నుండి గ్రహించిన ‘యుద్ధ విజేత’ అనే పాఠ్యభాగంలోనిది. <u>సందర్భం</u> :- ఇప్పుడు యుద్ధాలు బాంబులతో జరుగుతున్నాయి. యుద్ధం అంటే ఒకరినొకరు చెంపుకోవడంగా మారింది. మానవజాతికి నివాసయోగ్యమైన భూమిని మాంసపు యుద్ధాలుగా మార్చేసింది. అభం, శుభం తెలిమని అమాయకపు బాలల మోముపై చిరునవ్వుల్ని చెరిపేసిందని కవి బాధపడే సందర్భంలోనిది. <u>భావం</u> :- “యుద్ధం చిరునవ్వుల్ని చెరిపేస్తుంది” అనేది పై వాక్యానికి భావం.	2x3=6

17.	క్రింది వానిలో రెండు ప్రశ్నలకు, వ్యాసరూప సమాధానాలను రాయండి. (i) రామలక్ష్మణులు విశ్వామిత్రునిగాన్ని రక్షించిన వృత్తాంతాన్ని తెలపండి. Ans : దశరథ పుత్రులు రామలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్నులు, వేదశాస్త్రాలు, ధనుర్విద్య నేర్పారు. లక్ష్మణుడు రాముడికి బహి:ప్రాణం. తన కుమారులకు దశరథుడు వివాహం చేద్దామనుకుంటున్నాడు. ఆ సమయంలో విశ్వామిత్రుడు దశరథుని దగ్గరకు వచ్చాడు. ఆ ఋషి చెప్పిన కార్యాన్ని చేస్తానన్నాడు దశరథుడు. విశ్వామిత్రుడు తన యజ్ఞానికి రాక్షసులు విఘ్నం కలుగ జేస్తున్నారనీ, యజ్ఞం చేసేటప్పుడు తాను శపించకూడదనీ, యజ్ఞ రక్షణకు శ్రీరాముణ్ణి తనతో 10 రోజులు పంపమనీ దశరథుని కోరాడు. దశరథుడు మహర్షితో రాముడికి ఇంకా 16 ఏళ్ళు నిండలేదనీ రాముడికి యుద్ధం తెలియదనీ, రాముణ్ణి విడిచి తాను ఉండలేననీ, తానే యజ్ఞ రక్షణకు వస్తాననీ చెప్పాడు.వశిష్ట మహర్షి దశరథునికి.....రాముడు ఆగ్నేయాస్త్రంతో సుబాహుణ్ణి చంపాడు. మిగిలిన వారిని, 'వామవాస్త్రం'తో రామలక్ష్మణులు తరిమారు. మహర్షి యజ్ఞం పూర్తయ్యింది. (ii) సీతా రామలక్ష్మణులు వనవాసానికి వెళ్ళిన వృత్తాంతాన్ని తెలపండి. Ans : శ్రీరాముడు అంటే ప్రజలకు ఇష్టం. ప్రజల కోరిక మేరకు దశరథుడు రాముడికి యువరాజు పట్టాభిషేకం చేద్దామనుకున్నాడు. రాజాజ్ఞతో మంత్రిలూ, అధికారులూ రాముని యౌవరాజ్య పట్టాభిషేకానికి, ఏర్పాట్లు చేస్తున్నారు. దశరథుడు రాముని పిలిచి, పట్టాభిషేకం గూర్చి చెప్పి, రాజ ధర్మాలు బోధించాడు. సీతారాములు పట్టాభిషేకానికి ఉపవాస దీక్ష చేపట్టారు. రాముడి పట్టాభిషేకం వార్త కైక దాసి మంథరకు తెలిసింది. ఆ వార్తను మంథర కైకకు చెప్పింది. కైక సంతోషించింది. కాని మంథర దుర్బోధతో, కైక మనస్సు మారింది. భరతుడికి పట్టాభిషేకం జరగడానికి, దశరథుడు వెనుక కైకకు ఇచ్చిన రెండు వరాలనూ ఉపయోగించుకోమని మంథర సలహా చెప్పింది. కైక కోపగ్రహానికి చేరింది.....దశరథుడు రాముణ్ణి అడవులకు పంపవద్దని కైకను బ్రతిమాలాడు. కాని కైక మనస్సు మారలేదు.కైక మాటపై రాముడు దండకారణ్యానికి బయలుదేరతానన్నాడు. దశరథుడు దు:ఖించాడు.లక్ష్మణుడు చెప్పారు.....సుమంత్రుడు రథాన్ని సిద్ధం చేశాడు. సీతారామలక్ష్మణులు రథం ఎక్కారు. పౌరులు వెంట బయలుదేరారు. ఈ విధంగా రాముడు భార్యసోదరులతో అడవికి వెళ్ళాడు. (iii) 'సీతాపహరణం' గురించి రాయండి. Ans : సీతారాములు పంచవటిలో సుఖంగా జీవిస్తున్నారు. రావణుని చెల్లెలు శూర్పణఖ అక్కడకు వచ్చి రాముడి అందానికి మోహపడి తన్ను భార్యగా స్వీకరించమని రాముణ్ణి కోరింది. లక్ష్మణుడు శూర్పణఖ ముక్కు, చెవులు కోశాడు. శూర్పణఖ దండకారణ్యంలో ఉన్న సోదరుడు ఖరుడికి ఆ విషయం చెప్పింది. ఖరుడు పంపిన మోధులనూ, ఖరదూషణులనూ మొత్తం 14 వేల మంది రాక్షసులను రాముడు గడియలో చంపాడు.....శూర్పణఖ, తన అన్న రావణుడికి, సీతను అపహరించమని చెప్పింది. రావణుడు తిరిగి మారీచుడి దగ్గరకు వెళ్ళి, సీతాపహరణకు బంగారు లేడిగా మారి తనకు సాయం చెయ్యమని అడిగాడు. మారీచుడు హితం చెప్పినా, రావణుడు వినలేదు. తనకు సాయవడకపోతే మారీచుని చంపుతానన్నాడు రావణుడు. దానితో మారీచుడు బంగారు లేడిగా మారి రాముని ఆశ్రమ ప్రాంతంలో తిరిగాడు. సీత బంగారు లేడిని చూసి ముచ్చటపడింది. ఆ బంగారు లేడిని పట్టితెమ్మని, సీత రాముని కోరింది. అది మాయ లేడి అని లక్ష్మణుడు చెప్పాడు.....సీతకు కాపలాగా ఉంచి, తాను లేడి కోసం వెళ్ళాడు.....సీతను బలవంతంగా తన లంకా నగరానికి తీసుకు పోయాడు.	2x4=8
-----	---	-------

	(iv) వాలి సుగ్రీవుల విరోధం గురించి రాయండి. Ans : వాలి సుగ్రీవులు అన్నదమ్ములు. వాలి మహాబలశాలి. తండ్రి తరువాత 'కిష్కింధ'కు వాలి రాజు అయ్యాడు. మాయావి రాక్షసుడికి, వాలికి విరోధం ఉంది. మాయావి వాలిని యుద్ధానికి పిలిచాడు. వాలి సుగ్రీవులు మాయావి వెంట బడ్డారు. మాయావి గుహలో ప్రవేశించాడు. వాలి, సుగ్రీవుడిని బిలద్వారం దగ్గర ఉండమని చెప్పి, తాను బిలంలోకి వెళ్ళి మాయావితో సంవత్సర కాలం పోరాడాడు. ఆ గుహలోంచి రక్తం బయటకు వచ్చింది. గుహలోపల రాక్షసుడివి, వాలివి అరువులు వినబడ్డాయి. సుగ్రీవుడు వాలి చనిపోయాడని భావించి, రాక్షసుడు పైకి రాకుండా గుహద్వారం మూసివేసి, కిష్కింధకు వచ్చాడు. మంత్రులు సుగ్రీవుని కిష్కింధకు రాజును చేశారు. తర్వాత వాలి వచ్చి, సుగ్రీవుడు రాజుగా ఉన్నందున కోపించి, సుగ్రీవుడిని రాజ్యభ్రష్టుణ్ణి చేసి, సుగ్రీవుని భార్య రుమను తాను అపహరించాడు. సుగ్రీవుడు ప్రాణభీతితో పారిపోయి భూమండలం అంతా తిరిగి, ఋష్యమూక పర్వతం చేరుకున్నాడు. మతంగముని శాపం వల్ల వాలి ఆ పర్వతానికి రాలేదు. వాలి ఋష్యమూకంపై కాలుపెడితే మరణిస్తాడని మతంగ మహర్షి శపించాడు. రామలక్ష్మణులు సీతాదేవిని వెదకుతూ, ఋష్యమూక పర్వత సమీపానికి వచ్చారు. లక్ష్మణుడు సీతాపహరణం గురించి చెప్పాడు. హనుమ, రామలక్ష్మణులకూ, సుగ్రీవునికీ మైత్రినిచే కూర్చాడు.....ఓడిపోయిన సుగ్రీవుడు తిరిగి వాలిని యుద్ధానికి పిలిచాడు.....అంగదుల బాధ్యతను సుగ్రీవునికి అప్పచెప్పి వాలి మరణించాడు.	
	- o O o -	